

Izhaja razen ponedeljka in dneva po
prazniku vsak dan.

Začasno le enkrat na teden.

Uredništvo in upravnništvo:
Ljubljana, poštni predal štev. 168.

Naslov za telegrame: »Napreje, Ljubljana.

Čekovni račun štev. 14.398.

NAPREJ

Stane mesečno 25 Din, začasno 6 Din.
Za inozemstvo 35 Din, začasno 10 Din.

Oglasi:

Prostor 1×55 mm 60 par. Mali oglasi:
beseda 60 par, najmanj 5 Din.Dopise frankirajte in podpisujte, sicer se
ne priobčijo. — Rokopisi se ne vračajo.

Reklamacije za list so poštnine proste.

Glasilo Jugoslovanske socialno demokratične stranke (JSDS).

LJUDSKI GLAS

Glasilo
Kmetško-delavske zveze

Stane letno 72 Din — mesečno 6 Din

Naša moč je v zavednosti!

(Zmagovito mezdno gibanje v Mežici.)

Ob času hude socialne reakcije in splošne gospodarske krize je naša organizacija, Kmetško delavska zveza, izbojevala 10% povišanje temeljnih in akordnih plač pri svinčenem rudniku v Mežici, ki zaposluje nad 1300 delavcev.

Ta uspeh moramo pripisati dejstvu, da je tamošnje delavstvo precej zavedno in se neustrašeno bori zaboljšanje socialnega, gospodarskega in političnega položaja. Stoji trdno na stališču razrednega boja v pravem pomenu besede, kajti razredni boj je gospodarski, socialni in politični boj delavskega razreda proti kapitalističnemu razredu. Ta znanstveno dokazana teorija socialistične filozofije se pa žal od nekaterih tudi delavskih voditeljev v praksi ne izvaja dosledno, zato je naš boj za socialno revolucijo toliko težavnejši, kolikor imajo polovičarski »razredni« borci še vpliv na delavstvo in vpliv na politiko in javno mnenje. To se je jasno pokazalo na 5. marca vršecem se pogajanju pri »Central European Mines, Ltd.« v Mežici. Zastopnik ravnateljstva, g. Kordan, je jasno in precizno izjavil, da je škandal, da dobijo uradniki svinčenega rudnika v Mariboru belo moko po 19 K kg v Mariboru, dočim stane moka pri trgovcih in v »delavskem« konsumu v Mežici 23 K kg. Rekel je, da bi se moralo delavsko gospodarsko podjetje konkurenčno boriti proti navijanju cen in podražanju življenskih potrebščin. Navedli smo tu le en sam slučaj, ki je pa dovolj drastičen, zlasti ker trdijo ljudje okoli tkzv. konsumarjev, da so tudi socialisti in da so za razredni boj in za gospodarsko osamosvojitve proletariata. (Drastičen je ta slučaj tem bolj za one, ki vedo, da dela Konsumno društvo s kreditom in da mora od tega kredita plačevati visoke bančne obresti. Kdo prejema te obresti od nalašč zato podražena blaga? Delavci, ki so bili na pogajanjih navzoči, so kar strmeli, ko so slišali zagovor g. Dolinarja, župana v Črni, ki je zagovarjal Konsumno društvo s tem, da mora plačevati visoke obresti.) G. Kordan je v svoji razlagi o pobijanju draginje tudi občine navajal, da bi one morale konkurenčnim potom cene živilom zniževati, saj bi lahko one otvorile svoj gospodarski urad, ki bi preskrboval delavce z živili in drugimi potrebščinami. Tega blagohotnega nasveta gospod Kordan ni črpal iz programa starih strokovnih organizacij ali iz programa kake meščanske stranke. Kajti z uresničenjem takih nasvetov se odpravlja individualistično gospodarstvo profitarstva in tudi profitarstvo kapitalističnega sorodstva okoli »marksističnih« oportunistov.

Obnavna sama na sebi je bila prava politična šola, na kateri se je pokazala razlika med delom in kapitalom prav jasno. Zanimivo je tudi to, da je nevtralni gospod rudarski svetnik inž. Pehani se očitno zavzemal za podjetje in slikal socialno bedo rudarjev v Trbovljah in Velenju. Uvodoma je naglašal, da je vložilo spomenico delavstvo lokalne zakonite II. rudarske skupine, in sicer dne 10. februarja. Pripomnil je, da sta vložili

spomenice tudi dve politični strokovni organizaciji delavstva, v mislih je imel Kmetško delavsko zvezo in Unijo slov. rudarjev iz Zagorja. On pa da se ne more ozirati na ti dve vlogi političnih strokovnih organizacij, temveč je zanj merodajna le lokalna II. rud. skupina v Mežici. S to svojo utemeljitvijo je hotel odpraviti oba navzoča del. tajnika, socialno demokratično organizacijo je zastopal s. Leskošek, »zedinjeno« (proj. Čobalovo) Unijo je zastopal Arh. (Ko je g. inž. Pehani izjavil, da politične strokovne organizacije ne priznava in da priznava le zakonito lokalno inštitucijo, je napravil Arh kisel obraz, ker mu je učeni gospod očital, da je tudi njegova »Zveza rudarjev« politična in to pred zaupniki, katerim je ves čas (že par let) hodil v Mežico in Črno pripovedovat, da je njegova zveza nepolitična in strogo strokovna. Oglasil se je takoj k besedi in se skliceval na zakon o zaščiti delavcev, vendar pa ni demantiral trditve g. rud. svet. Pehanija, da ne bi bila njegova »Unija« politična strok. organizacija. S tem je Arh vzel uradno konstatcijo na znanje, da je on s svojimi člani vred politična strokovna organizacija; manjkalo je le še ugotovitve, h kateri politični organizaciji pripada Arhova zveza, Kristianu ali Žerjavu? Socialno demokratična ni. To je doživel tisti Arh, ki je šel osebno na rudarski urad, da je dal spomenico na zapisnik in s tem hotel biti edino on priznan z monopolno pravico za zastopstvo pri mezdnom pogajanju. Arh bi moral vedeti, da rudarski uradi sploh ne priznavajo zakona o zaščiti delavcev. Arh ga namreč sam ni priznaval, ker je hotel s pomočjo starega avstrijskega rud. zakona Leskošku prepričati prisotnost na pogajanjih. Sodr. Leskošek je proti takemu postopanju po § 109. zakona o zaščiti delavcev protestiral in je predložil poblastilo, podpisano od 12 delegatov II. rud. skupine, ki jo je podpisalo 8 naših idejnih pristašev in članov in 4 kristanovci. S tem je dobil Leskošek mandat za pogajanje. Arh se je iz tega pogajanja zopet lahko nekaj naučil, da se bo prihodnjic boril proti družbi in ne proti Leskošku in proti socialni demokraciji, naučil se je, da je mezdni boj obenem tudi politični boj. Obenem je to tudi šola za tiste njegove maloštevilne pristaše, da nehajo z demagogijo, da niso politični, ker se hočejo s tem izogniti očitku, da se kristanovci. Treba se bo jasno opredeliti za proletariat ali proti njemu. Arh sam je, kakor je iz pisma s. Oseta razvidno, proti proletariatu in proti demokraciji.)

Zahteve delavstva je s. Leskošek obširno utemeljil. Po vsestranski debati, v katero so posegli zastopnik rud. urada in Del. zbornice g. Kopač in ravnatelj Bargeate (Anglež) sam, je bilo stanje zelo napeto, ker se je podjetje postavilo na stališče, da sploh ne poviša mezdnih prejemkov, opirajoč se na odpustanje rudarjev v Trbovljah; Ta od vsega poštenega javnega mnenja obsojeni načrt Zveze industrijev je prišel tudi svinčenemu rudniku v Mežici prav, da se je

brnil delavstvu ugoditi. Naš zastopnik s. Leskošek je imel zelo težko stališče in to zlasti z ozirom na trboveljske dogodke. Prikazoval je ogromni dobiček, ki ga ima mežiški rudnik. Dokazal je, da je družba preteklo leto imela 114 milijonov Din dohodkov, nasproti temu pa je imel rudnik samo 23% izdatkov; za delavske plače in draginjske ter družinske doklade se je izplačalo 11 milijonov dinarjev. Državnega davka je podjetje plačalo samo Din 270.000.—, to je polovico manj, kakor plačajo davka na ročno delo tamošnji rudarji. Kljub vsem tem prizadevanjem ni hotelo podjetje več kakor za 10% povišati mezde, radi česar je s. Leskošek izjavil, da sprejme sicer tudi 10%, vendar izraža svoje globoko obžalovanje, da podjetje ni dovolj upoštevalo razlogov, ki govorijo za večje ali vsaj 15% povišanje.

Zavedamo se velikega uspeha, ki smo ga dosegli v času, ko kapitalisti plače znižujejo in delavce odpuščajo. 10% povišanje je smatrati za prvi vidni materialni in moralni uspeh naše strokovne organizacije Kmetško delavske zveze. Boj za zahteve, ki jih zaenkrat še nismo mogli doseči, pa s tem seveda še ni končan, še bolj agilno moramo dvigati delavsko zavednost, pomnožiti število razredno organiziranih rudarjev, razširiti naš tisk, to so sredstva, s katerimi bomo izbojevali vse, kar smo zahtevali.

Redukcija in brezposelnost.

Odkar smo zapustili strelske jarke svetovnega mesarskega klanja, poudarjamo neprenehoma, da je bisvo kapitalistične politike jasno izraženo v stremljenju, naprtiti stroške pedetnega uničevanja proizvajalnih sredstev naramena delavnega ljudstva. Ta načrt vseh kapitalistov moramo imeti vedno pred očmi, če hočemo iskreno v razrednem boju braniti interese delavnega ljudstva. Vojno politiko kapitalistov je delavno ljudstvo prenašalo potrpežljivo: delavci in kmetje so se klali med seboj v strelskih jarkih, dočim so sami in njih družine trpeli lakoto — a kapitalisti delali profite. Kako je bilo to mogoče? Ta blazna potrpežljivost in nesmiselno prelivanje krvi za kapitalistične profite je bilo mogoče le radi tega, ker delavci in kmetje niso bili zavedni, ne organizirani, temveč so sledili kapitalistom in njih priganjačem. Celo duhovniki raznih ver, ki imajo v programu ljubezen do bližnjega, so blagoslavljali orožje in nas navduševali za »sveto vojno...«

Povojna roparska politika kapitalistov pa je mogoča tudi le radi tega, ker delavci in kmetje še vedno niso zavedni in organizirani.

Vojna, redukcija, brezposelnost, to so posledice kapitalističnega gospodarskega sistema. ki so mu bogovi: profit, izkoriščanje in nezavednost. Vojna, redukcija in brezposelnost bodo neprestano sledile druga drugi vse dotlej, dokler organizirani in zavedni proletariati ne bo zrušil kapitalističnega gospodarskega sistema po vsem svetu in ga nadomestil s socialističnim, ki bo mesto vojne produkcije

proizvajal sredstva za življenje, mesto produkcije za profit organiziral produkcijo za potrebo, mesto brezposelnosti pa uvedel splošno dolžnost dela.

To je jasno in razumljivo že danes vsem, ki znajo čitati in so zavedni. Toda nestrpneži bodo rekli: kdaj bo šele to! Tem moramo odgovoriti: takrat bo to, ko bo večina delavnega ljudstva, ki ustvarja vsa bogastva, zavedno organizirana. Zavedni ne smejo zamuditi niti ure, temveč morajo začeti z borbo za to spremembo, se morajo organizirati v zavednih organizacijah ter s pomočjo proletarskega tiska odpirati svoj razum in slepe oči onih, ki ne vidijo, kam jih vodijo agenti kapitalistične politike.

Brezposelnost poznajo danes po vsej Evropi. Na Angleškem imajo čez milijon brezposelnih, na Nemškem skoraj prav toliko, veliko v Italiji, Češkoslovaški, na Poljskem in v Avstriji. Celo v Rusiji imajo veliko število brezposelnih, čeprav jim na drugi strani primanjkuje kvalificiranih industrijskih delavcev. Sovjetsko Rusijo velekaptal bojkotira, brezposelnost v Rusiji je torej dokaz, da je treba zrušiti kapitalizem povsod. Zato so pa tudi interesi vseh delavcev v glavnem skupni. Samo združeni v enotni in razredno bojni internacionali bodo delavci zrušili kapitalistični sistem in do konca odpravili vojne in brezposelnost.

Toda tudi v kapitalističnem sistemu lahko delavci vodijo uspešen boj proti kapitalizmu.

Brezposelnost, ki ogroža v Jugoslaviji življenje do 200.000 ljudi, se čuti najbolj na Slovenskem. Ta brezposelnost ni posledica kake nadprodukcije, temveč je posledica politike vladajoče buržuazije. V 5 letih obznanaške politike je buržuazija silno povečala svoje profite. V teh 5 letih, odkar imamo »obznano« ozir. zakon o zaščiti javne varnosti in reda v državi, je privlekla v državo silne množine inozemskega kapitala, ki hoče zdaj — prav tako tudi domači kapital — obdržati te visoke profite za vsako ceno.

Ti visoki profiti povzročajo visoke cene. Draginja davi ljudstvo, čeprav se je dinar dvignil. Delavci in kmetje pa izžema z vso silo še davčni vijak, kar občutimo prav posebno zopet v Sloveniji, ko predpisujejo davčne oblasti tkzv. srednjim in revnim slojem 3 do 7 krat večje dajatve kakor pred vojno. Večji del teh ogromnih dajatev, izzetih iz ljudstva v obliki profita in davkov, roma v kase inozemskih kapitalistov, kar ostane doma, se potroši v neproduktivne svrhe: za militarizem, korupcijo, alkohol itd.

Tako živimo v tkzv. krizi tudi v Sloveniji. Kapitala za drage obresti je dovolj v bankah. Ljudstvo pa nima kapitala niti za nabavo najpotrebnejših življenskih potrebščin, živil in obleke. Premog leži po skladiščih, tovarne uvažajo cenejši in boljši angleški premog, ljudstvo pa zmrzuje. Milijarde gredo za luksuz in neproduktivne svrhe. Zito plesni po magacinih, na stotisoče ljudi pa gladuje. Taka je slika kapitalističnega gospodarstva.

Kapitalisti, tako oni, ki so direktno

na vladi kakor vsi ostali — to vidijo in vendar pravijo: kriza je utemeljena.

Vladajoči kapitalisti hočejo z izživljanjem takih kriz prisiliti ljudstvo na kolena in iztisniti iz ljudstva čim večje dajatve. Nevladajoči, opozicijski kapitalisti pa skušajo ostati brez škode s tem, da svoje dajatve prevale na ramena delavnega ljudstva. Produciraj malo in poceni, prodajaj drago, to je deviza kapitalistov. Da bi dosegli veliko in poceni produkcijo, so začeli kapitalisti s splošnim napadom na ljudstvo, potem redukcije in izporov ustvarjajo rezervno armado brezposelnih, s pomočjo teh znižujejo plače, uvajajo vedno hujši akordni in premijski sistem, kršijo 8-urnik itd.

Obrambna sredstva delavstva.

Delavstvo se bori s kapitalizmom s svojimi organizacijami: političnimi, strokovnimi, gospodarskimi in kulturnimi. Te organizacije so edino uspešno sredstvo. To vedo dobro tudi kapitalisti, zato skušajo z vsemi sredstvi, da dobe delavske organizacije pod svoj vpliv. Če jih ne morejo dobiti direktno, skušajo to doseči s pomočjo raznih »socialističnih« agencij. Tako so nastale razne »socialistične« stranke in organizacije. Kjer kapitalistom tako ni uspelo, so z ministrskimi stolčki in drugimi koncesijami kupili voditelje delavskih organizacij. Na Slovenskem se je posrečilo prav sijajno. V Sloveniji imamo n. pr. Konsumno društvo za Slov., ki ima veliko število članov, toda vodstvo te organizacije ne misli na to, kako bi podprlo razredni boj proletariata, temveč na to, kako bi dvignilo bančne profite.

Soc. partija Jugoslavije s centralo v Beogradu ne misli ni to, kako bi organizirala delavske množice za boj proti kapitalizmu in njegovim krizam, temveč usmerja ves boj v to, da ohrani svojim voditeljem različna dobro plačana mesta in škoduje pravam razrednim delavskim organizacijam.

Najzavednejše delavstvo v Sloveniji pa kljub tem razmeram ni ostalo glas vpijočega v puščavi, temveč je ohranilo od kapitala neodvisno stranko, ki temelji na starih načelih socialne demokracije, a je izpopolnjena z izkušnjami iz vojne in povojne dobe. Na zadnjem svojem kongresu je položila temelje tudi za svojo združeno organizacijo »Skupni dom«, ki ima namen, s sredstvi svojih članov samih ustvariti gospodarsko trdnjavo za obrambo proti kapitalističnim napadom. Če bi vsi rudarji in ostali industrijski delavci prispevali samo 10 Din mesečno za to organizacijo, bi imeli dovolj sredstev, da bi zaposlili vse danes brezposelne delavce. Če bi bilo delavstvo tako kompaktno organizirano v zares svoji organizaciji, potem ne bi kapitalisti reducirali delavcev in plač,

temveč bi delavci reducirali kapitalistične profite.

Radi tega se bodo zavedni delavci borili proti redukcijam, brezposelnosti in drugim posledicam kapitalističnega gospodarskega sistema s tem, da v svojih organizacijah podvoje delo, podvoje požrtvovalnost in tako ustvarijo ona jedra, ki bodo ne samo rusila kapitalizem, temveč tudi organizirala človeško družbo na temeljih nepotrjenega socializma. Ko gradimo »Skupni dom«, h kateremu bodo pristopili vsi zavedni delavci, ustvarjamo ne samo trajno trdnjavo proti kapitalizmu, temveč tudi zavetišče v vseh kapitalističnih krizah.

Trajno sredstvo proti vsem krizam bo mogočna stavba »Skupnega doma«, ki jo grade zavedni ne samo zase, temveč za vse delavski razred. Zato, kdor je zaveden, se bo začel že danes, že ta trenutek boriti, manj zavedni in danes še nezavedni bodo sledili toliko prej, kolikor manj bodo zavedni odlašali. K.

KOLINSKA CIKORIJA JE RES IZBORNA

Prva seja Delavske zbornice

V soboto, 6. t. m. se je vršila konferenca Strokovne komisije, na katero sta bila povabljena tudi delegata Kmetško-del. zveze v Del. zbornici, ss. Leskošek in Pevec. Konferenca je imela sledeči dnevni red:

1. Delavni program.
2. Kontituiranje kluba Strok. kom. v Del. zbornici.
3. Razno.

K prvi točki so poročali Sedej, Uratnik in drugi, nakar je bil predložen naslednji delavni program:

1. Za združevanje vseh marksističnih organizacij.
2. Za ohranitev šurnika.
3. Za volitev obratnih zaupnikov.
4. Za svobodo tiska in bolj proti davku na ročno delo.
5. Za starostno zavarovanje.

Takoj nato sta bila vprašana ss. Leskošek in Pevec, če pristane na ta program.

Leskošek je izjavil, da predloženi program ni dovolj obširen, ker ne vsebuje vseh točk socialnodemokratičnega programa. Zavedam se, je dejal, da je vaš program minimalni program strok. organizacij, a v zbornici bi bilo treba delati po maksimalnem programu zlasti glede socialne zaščite. Vpraša, če je skupina strok. organizacij pripravljena sprejeti vse pod točko B. soc. demokratičnega programa navedene zahteve delavske zaščite in zavarovanje. Te točke so:

1. Za najemne delavce v obče ne sme delavni čas v teku enega dneva presegati 8 ur, a za delavce težjih kategorij naj bo delavnik še krajši.
2. Prepoved pridobitvenega dela za deco izpod 14 let.
3. Prepoved nočnega dela za vse ženske in za mladeniče izpod 20 let. Prepoved nočnega dela sploh, razen v onih panogah, v katerih

je treba po naravi dela ali pa iz tehničnih ali javnih potreb delati tudi po noči.

4. Uvedba nepretrganega 44urnega odmora v tednu za vse najemno delavstvo.

5. Obisk obrtne šole na račun delavnega časa.

6. Zabránitev plačevanja mezde z drugimi sredstvi mesto v denarju.

7. Obvezno raziskovanje zdravstvenih in ostalih pogojev, pod katerimi delajo najemni delavci in skrb za ohranjanje tvorniške in obrtne higijene.

8. Da se izvede popolno zavarovanje delavcev za slučaj bolezni,časne in trajne delavne nesposobnosti, starosti, brezposelnosti.

9. Da se zagotovi pravica delavskega združevanja in stotkanja.

10. Da izvede država vse zavarovanje delavcev v sporazumu z delavskimi organizacijami.

11. Uvedba kontrole od strani delavcev v vseh industrijskih podjetjih.

12. Da se izvede zakon o zaščiti delavcev.

13. Da se odpravi zakon o zaščiti države.

Po prečitaniu teh programatičnih točk soc. dem. programa je Sedej izjavil, da se ta dodatek lahko sprejme kot akcijski program za Delavsko zbornico in priporoča, da klub predlog s. Leskoška sprejme. Ošlak vpraša s. Leskoška, če misli ves soc. dem. program vnesti v akcijski program DZ? Leskošek odgovarja, da želi predvsem prečitane točke programa ter vse ono, kar ne spada direktno pred narodno skupščino in se tiče običajnih političnih pravic. Nato se je izvolila posebna komisija, v katero sta bila izvoljena ss. Leskošek in Pevec ter Ošlak, Uratnik in Sedej. Komisija je sestavila naslednji komuniké:

Konstatira se, da je odobreni program kluba Strok. komisije v Del. zbornici, istoveten s predlogom delegacije KDZ ter se naknadno sprejmejo dodatni predlogi v delavni program DZ, in sicer:

1. Prepoved pridobitnega dela otrok izpod 14 let.
2. Prepoved nočnega dela žensk in mladeničev izpod 20 let.
3. Pravica štrajka.
4. Kontrola nad produkcijo.

Glede gornjih navedb je doseženo popolno soglasje med delegati Strok. komisije in Kmečko delavske zveze.

Soglašamo s predlogom delegatov KDZ, da se pravila in poslovnik zbornice skoraj izpremenijo.

V to svrhu se izvoli komisija vseh v zbornici zastopanih skupin, ki predlaga spremembo upravnemu odboru. V nobenem slučaju se pa nobene volitve več v Delavsko zbornico ne smejo vršiti po starem volilnem redu. Pri spremembi se naj upošteva želja, da bivajo lahko člani upravnega odbora izven sedeža zbornice.

Doseglo se je soglasje v tem, da se izvoli v finančno kontrolo DZ Alojzij Leskošek od skupine KDZ.

Pri volitvah upravnega odbora in finančne kontrole DZ nastopi delegacija KDZ enotno z delegacijo Strok. komisije.

Sklenjeno in podpisano v Ljubljani 6. marca 1926. Sedej, s. r.; Pevec, s. r.; Leskošek, s. r.; Ošlak, s. r.; Uratnik, s. r.

Gornji sporazum je konferenca sprejela proti glasovom Ivan Krušiča in Ajdiškevo iz Trbovelj. Po sprejemu je predlagal Jeram, da morata člana KDZ vstopiti v klub ZDSZ. Ta predlog ni prišel na glasovanje, ker sta ss. Leskošek in Pevec to odklonila. Namesto tega je predlagal nato, da pri izvajanju akcijskega programa DZ nastopata delegata KDZ enotno z delegati Strok. komisije. Ta predlog je bil sprejet.

Nato je sledila razprava stvari, ki se je tikala le kluba ZDSZ in ne naše delegacije. Na tej razpravi je bil Krušič strašno hud, ker ni bil predlagan v upravni odbor DZ, češ, on zastopa najbolj važno stroko, rudarje namreč. Krušič ni povedal, koliko je še rudarjev, ki so za njegovo zastopstvo v Trbovljah, kajti v zadnjem času šteje KDZ v Trbovljah več članov kakor Krušičeva Unija.

Radi obrazloženega sporazuma naša dva

člana nista glasovala proti verifikaciji in za predloženo listo v upravni in v finančni odbor Delavske zbornice.

V nedeljo, 7. marca se je sestala prva »izvoljena« skupščina Delavske zbornice. G. M. Čobal je kot bivši (in tudi sedanji) predsednik otvoril sejo. Po stari navadi je nekoliko »pojamlral«, kakšne težave je imela časna Delavska zbornica. Izjavil je, da bo morala nova zbornica bolj uspešno zastopati tiste delavce, ki so izvoljence za obrambo delavskih koristi postavili na to mesto. Pravilno je ugotovil, da bivša časna Delavska zbornica ni bila kos svoji nalogi in da je položaj delavstva danes mnogo slabši, kakor je bil pred štirimi leti, ko zbornice še ni bilo. Kljub temu pa je proti koncu izrazil željo ozir. pričakovanje, da bo nova zbornica hodila po isti poti kakor bivša časna. (Potem je pravzaprav boljše, da to zbornico takoj veter odnese, drugače bo za delavstvo še slabše, kakor je zdaj. Op. ur.). Nato je Čobal prvo redno skupščino otvoril in imenoval za overovatelja zapisnika Al. Sedeja, Albina Tomca (od nar. kluba) in Iv. Gajška (kler.). Nato je bil na predlog Fr. Terseglava (kler.) izvoljen verifikacijski odbor: dr. Bohinjec (dem.), dr. Milavec (kler.), Gilčvert (nar. soc.), Svetek in Ošlak (soc. pat.). Za svoje delo je dobil verifikacijski odbor pol ure časa. (To dokazuje, da svoje naloge ni vzel povrhu...) Drugi delegati so imeli odmor.

Ko se je verifikacijski odbor vrnil, je otvoril in vodil sejo dalje Svetek. Poročal je pa dr. Bohinjec: oddanih je bilo 60 legitimacij za redne člane in 51 za namestnike. Verifikacijski odbor je pregledal pritožbe proti volitvam, ki so bile deloma utemeljene, deloma ne, proti posameznim članom ni bilo nobene pritožbe, vobče pa da ni nobena pritožba taká, da bi mogla vplivati na končni izid volitev. Zato je večina verif. odbora sklenila, naj se verificirajo vsi mandati. Svetek je nato otvoril debato o tem poročilu in predlogu, oglašil se je pa samo g. Urbančič, češ, da nima pomena verificirati mandate namestnikov, temveč verifikacijski odbor naj ostane in odobri mandate namestnikov, če in kadar bo treba. Odločeno pa je bilo, da se predložene legitimacije namestnikov odobre, ostale pa ne. Ker se nihče ni več priglasil k besedi, je dal predsednik Svetek predlog verif. odbora na glasovanje. Proti je glasoval klub krščanskih socialistov (17 glasov).

K 2. točki dnevnega reda: volitev časnega predsedstva je predlagal dr. Milavec (kler.) za predsednika Čobala, za podpredsednika pa gg. Orehka (kler.) in Juvana (nar. soc.). — Sprejeto soglasno.

Čobal prevzame predsedstvo, se zahvali za zaupanje in prosi za predlog dnevnega reda.

Svetek predlaga sledeči dnevni red: 1. volitev upravnega odbora; 2. izvolitev komisije za izpremembo in dopolnila v pravilih in poslovniku; 3. ugotovitev odškodnina v smislu čl. 18 pravil; 4. odobritev rač. sključka za l. 1925; 5. odobritev proračuna o uporabi budžetnih preostankov iz l. 1925; 6. odobritev sprememb v proračunu na leto 1926; 7. volitev tajnika; 8. samostojni predlogi. — Potem nadaljuje: poudarja, da bo izvoljena komisija za spremembo pravil (na to-rej tudi volilnega reda). Njegov klub je glasoval za verifikacijo, ker ni bilo prakse, kakšne pomanjkljivosti ima volilni red in kako bodo volitve izvršene. Radi težke situacije njegov klub ni delal težav pri verifikaciji in bo skušal doseči sporazumno sodelovanje vseh izvoljenih zastopnikov v Del. zbornici. Govori o teški situaciji: redukciji, brezposelnosti, zmanjšanju mezd. Razvija program svojega kluba: rešiti bo treba prisanja, ki tangirajo vse strok. organizacije, to je vprašanje osemurnika, ki ga podjetja kršijo, dasi je zakonjen, varstvo delavskih zaupnikov, svobodo štrajka, zborovanj in tiska. Delati bo treba za izvedbo starostnega zavarovanja, rešiti treba vprašanje zavarovanja za slučaj brezposelnosti, vprašanje zaposelnosti žena in deklet, ki ga je treba rešiti socialno pravično itd.

Juvan: V imenu narodnega kluba (to je sam. demokratov in nar. socialistov. Op. por.) izraža soglasje s predlaganim dnevnim

Vinko Möderndorfer, Mežica:

Boji in napredek rudarjev v Mežici.

I.

Zgodovinarji trdijo, da so v območju Obirja Pece in Plešivca (Uršula) že v rimski dobi kopali rudo. Na podlagi več sto kotlovin (ping) v omenjeni gorški kotlini sklepajo, da je rudarstvo v Mežici staro že okoli dvatisoč let. Dognamo pa je, da je rudarstvo ovetelo v naših krajih že pred petimi stoletji in da je v dobi turških bojev nekoliko zaostalo. Avstrijske vlade se pa do prihoda Francozov na Koroško, kjer so zasedli Rajbl, ni baš zanimale za rudarstvo v Mežici in je šele l. 1809 pričela pospeševati rudarstvo v Mežiški dolini. To pa radi tega, ker so Rajbl zasedli Francozi.

Danes je svinčena industrija poleg premo-govne ena izmed najrentabilnejših v naši državi in prinaša delničarjem ogromne dobičke. Mežiški rudniki so najpomembnejši v naši državi, v njih se pridela 1% vsega svinca na svetovnem trgu. Svinčena industrija v Mežici se je v teku 70 let razvila skoro do viška in pomenja v sedanji dobi velepomenben člen kapitalističnega gospodarstva.

Se pred dobrimi sto leti svinca, ki ga hranijo naše gore, ni bil monopol kapitalizma, kakor je dandanes. Mežiško dolino so že stoletja izrabljali fevdalni gospodarji, a naravno bogastvo naših gor je bilo v lasti vsega ljudstva, vsakdo je lahko to bogastvo iskopal in ga zamenjaval po svoji prosti volji za svoje življenjske potrebe. Danes seveda ni več tako. V prejšnji dobi je bil rudar sočasno tudi lastnik iskopane rude, ki jo je sam prodal, povečini državi. Rudarji pa ni-

so znali izrabiti ugodnosti, ko je bila ruda še skupna last, da bi skupno organizirali še to-pitov rude in nje prodajo. Zadovoljili so se s tem, da je bila ruda njih last, z izkopano rudo so pa delali drugi dobičke. Radi tega so rudarji tedanje dobe bili izkoriščani tako, kakor dandanes, delali so samo eno tretjino za se, dve tretjini pa ja parasite. Delali so dnevno po 12 do 14 ur in nakopali samo toliko rude, kolikor so je mogli odnesti iz rova v svojih usnjatih prepašnikih. Vsak rudar je imel več prostosledov. Rov si je izkopal le tako širok in visok, da se je sključen mogel preriti do rudonosne skale. Vsak dan je moral delati v drugem rovu, v prvem je zakuril pod rudonosno skalo ogenj, da jo je toplota zmečkala in da jo je potem drugi dan lažje luščil s tedanjim primitivnim orodjem. Rovi tudi niso bili globoki, kečjemu tako, da je rudar še vedno videl iz rova nekoliko dnevne svetlobe. Vse delo rudarja se je izvršilo brez posebnih pripomočkov, imel je le dleto in kladivo.

Iz tako preprostega načina pridobivanja rude se je pričel razvijati vidnejši kapitalistični sistem. Našli so se prvi podjetniki, ki so najeli po 10 in 20 rudarjev za kopanje rude, oni pa so se bavili samo s prodajo. Rudarjem se je to zdelo zelo pametno, ker so videli v tem pač samo način razdelitve dela. Rudar pa je s tem zgubil pravico do rude in je delal kakor dandanes aktordanti, čim bolj je izrabljal svojo telesno moč, tem več dobička je donasal podjetniku. Končno so se podjetniki združili, vsi prostosledni in rovi so postali last enega samega sloja — malih podjetnikov — ki so nastopili kot skupen faktor, delodajalec.

Rudarjev je bilo v tistem času še malo. Vzrok je iskati tudi v tem, da so ljudje rajši robotali fevdalnim gospodi kot najemniki v pokledeletstvu, kakor da bi se podajali v življen-

sko nevarnost v rove pod zemljo. Tedaj tudi še ni bilo mogoče govoriti o brezposelnosti v današnjem smislu. Podjetnikom je primanjkovalo delojemalcev, da bi mogli svoj dobiček stopnjevaje množiti z izrabo čim več delavnih sil. Tu jim je prisločila država kot zaščitnica kapitala na pomoč. Po ustnem sporočilu je baje obstajal zakon, da birič nima pravice prijati zločinca, če je prestopil meje rudarskega revirja, ozir. prišel pred rov. Znane so pa tudi obsodbe zločincev na prisilno delo v rovih.

Neki Pavel Mühlbacher je v Mežici združil vse male podjetnike v skupno podjetje. To podjetje se je od leta 1868 imenovalo Bleiberger Bergwerks-Union (BBU), ker je bila to združitev vseh svinčnih rudnikov v Mežici, pod Dobračem in končno tudi Rajbla (v sedanji Italiji).

Novo podjetje je opustilo takoj vse manj produktivne rove v gornjem delu Pece in je koncentriralo vsa rudokopna dela na južni strani Pece, kjer ležita stari rudarski naselbini Mežica in Orna. V nekoliko letih se je tukaj rudarstvo in plavžarstvo razvilo v močno podjetje. Težko in drago ročno delo v jamah in izbiralnicah se je sukcesivno nadomestilo s praktičnimi stroji, ki deloma še danes popolnoma ustrezajo časovnim potrebam.

Ta napredek združenih podjetnikov je popolnoma podjarmil delavce, in zdeti se je moralo marsikomu, da se rudarji nikoli ne bodo več rešili gospodarja, ki jih izkorišča in da se je skupna last delavcev do naravnega bogastva zemlje popolnoma zgubila, obenem pa tudi možnost, da bi se delo vsaj delno plačalo po faktični vrednosti iskopane rude. Stroji so bili last podjetnikov, rudarji pa so z njimi vred prešli v popolno eksploatacijo združenih podjetnikov, ki jih smatrali samo samo za dele strojev, ki se dajo vsak čas nadomestiti.

Vrhutega pa so prišli na prebivalstvo Mežiške doline še drugi hudi časi. Posestvo za posestvom je prešlo v roke grofov Thur-nov, grofa Henkel-Donnersmarka in rudnika, razdedinjeni kmetjski naraščaj pa je prišel k rudniškemu podjetju kot najcenejša delavna moč, ki je stalno ogrožala višino rudarskih dmin. Delavstvo, ki je komaj zupustilo kmetjske domove, ni bilo za boj in je bilo vedno ceklja rudarjem druge in tretje generacije; poleg tega je še oblast tiskala k tlom delavstvo, ki je radi tega gospodarsko, kulturno in socialno vedno bolj propadalo.

Podjetje pa je cvetelo in delalo velikanske dobičke. Rentabilnost je neprestano rastla. Omenim naj samo glavne naprave, ki so obstajale že predvojno:

Za izvažanje rudin je v jamah 44.000 m železnice z ročnim pogonom in 18.000 m železnice z električnim pogonom, nadnevno je 3000 m železnice z ročnim pogonom in 1000 m električnih in poleg tega še 2000 m vrvihih timic z električnim pogonom.

Dvojna strojna trebilnica v Zerjavu spada sploh k najmodernejšim napravam te vrste v Evropi. V strojni izbiralnicah obratuje 372 čistilnih, drobilnih, vodovzdržnih in prevoznih naprav.

Svinčena toplotnica v Zerjavu ima: 1 visoko peč, 6 ameriških peči, 4 pražilnice, 2 čistilna kotla in še več drugih strojev.

Za proizvajanje gonilne sile je doslej služilo pet modernih električnih central s 1080 HP čiste moči in ena centrala z »Dieselmotor-jem«, ki daje 300 HP.

Po vojni je podjetje (že v angleških rokah) postavilo v Zerjavu še velikanski aparat (»Laurig«), ki je stal okoli 12.000 angleških funtov, tako da ne gre noben prašek v zgubo. Z novo parno elektrarno, ki je pričela obratovati letos, so povečali električno gonilno silo za 500 HP.

redom. Pozdravlja novo zbornico in poziva na občno sodelovanje brez razlike. Soglašja z izjavami g. Svetka, predvsem treba delati za izvedbo starostnega zavarovanja, spremeniti naredbo o pomoči brezposelnim, izda naj se pravilnik za brezposelne podpore, urediti se mora likvidacija zavarovanja naših delavcev pri sedaj inozemskih zavodih, zaščititi vajence, doseči plačane dopuste, urediti delavno razmerje služkinj, zakoniti izenačitve Del. zbornice z drugimi zbornicami itd.

Terseglav: V imenu kluba kršč. socialistov pozdravlja Del. zbornico, delavski parlament, čeprav je bolj karikatura parlamenta, njena naloga pa bo, da postane povsem avtonomna in zakonodajna. Zadoščenje, da imamo Del. zbornico, greni spomin na pravkar izvršene volitve, hoče pa preiti molče mimo tega, ker je njegov klub že dal izraza protestu, ko je glasoval proti verifikaciji. V sedanjih razmerah je strok. delo, ki sta ga naglašala predgovornika Svetek in Juvan, najvažnejše. Delo zbornice mora biti pozitivno. Moti se pa, kdor misli, da je Del. zbornica samo sanatorij za različne socialne bolezni. Mnenja je, da ima zbornica še bolj odlično nalogo: fizično in moralno krepiti delavno ljudstvo, ki mora biti pravi gospodar v državi. Zaveda se, da bo delo zbornice težko. Vsak živ človek v državi mora biti preskrbljen. V zbornici naj ne bi bilo opozicije, delo vseh zastopnikov naj bo pozitivno in koristno vsu delavskemu ljudstvu.

Leskošek: Cenjena zbornica! Ugotovljeno je, da so se vršile sleparije med volitvami, ugotovljeno je nadalje, da so se posluževali volilnih prevar razen nas vse stranke, s tem je priznana nekorektnost takozvane opozicije meščanskih strank in večine združenih zvez. Naša delegacija se ne strinja s sedanjim volilnim redom in tudi ne s postopanjem pri volitvah po tem volilnem redu. Mi hočemo imeti tak volilni red, da ne bo mogel nihče goljufati in da bodo volilci mogli res svobodno glasovati brez vsakega vpliva svojih delodajalcev. Izvoljeni smo bili v to zbornico na temelju socialno demokratičnega programa. Zato izjavljava, da se bova v tej zbornici borila za izvedbo tega programa, na katerem sva bila izvoljena. Ker je pa naša delegacija v manjšini, izjavljava, da bova podpirala vselej le tisti klub, ki bo se boril in potežoval za nam enake cilje. Za dosego naših ciljev se bova posluževala vselej le našega soc. dem. programa.

Ig. Mlinar (pristaš skupine okoli DKL) čita deklaracijo, a deloma nerazumljivo, da se vtis nekako zgrubi. Njene glavne misli bomo priobčili prihodnje.

Cobal predlaga prehod k naslednji točki dnevnega reda: volitev upravnega odbora. Nadaljuje: najbolje bi bilo, da bi bila vložena ena sama lista. Če pa do tega ne pride, je voliti upravni odbor po D'Hontovem sistemu.

Dr. Bohinjec: Imamo pravilnik in poslovnik Del. zbornice, zato, da se ravnamo po njem. Voliti moramo po določbi § 65, pravil, D'Hontov sistem je korektura čistega proporcija, voliti pa imamo po čistem proporciju. Vsaka druga interpretacija je nasilna.

Celešnik: D'Hontov sistem je pravilen, ker v statutu ni nikakih določb, kam se prištejejo event. ostanki. Radi tega naj skupščina sklene, da se voli upravni odbor po D'Hontovem sistemu.

Dr. Milavec se strinja z dr. Bohinjecem. Čita § 54. in § 65. pravil Delavske zbornice, iz česar izhaja, da hoče § 65, ki določa volitev upravnega odbora, da se voli po čistem proporciju.

Cobal: da predloge dr. Bohinjca in dr. Milavca ozir. Celešnika na glasovanje. Glasovanje se vrši poimensko. Za Celešnikov predlog je glasovalo 32 delegatov (tudi ss. Leskošek in Pevca), proti pa 28, in sicer demokracije in klerikalci.

Volitev upravnega odbora.
Vložene so bile 3 liste, nosilci: 1. Celešnik za klub Strok. komisije, 2. dr. Milavec za klerikalce, 3. Juvan za narodni klub.

Prva lista je dobila 42 glasov (29 od kluba Strok. kom., 1 glas od zastopnika bančnih uradnikov g. Gogole, 2 glasova od ss. Leskoška in Pevca). Izvoljeni: Rado Celešnik, Cobal, Sedej, Fr. Svetek, Golmajer, Makuc in Pliberšek.

2. lista je dobila 17 glasov, izvoljeni: dr. Milavec, Ivan Silvester in Ivan Gajšek.

3. lista je dobila 11 glasov, izvoljeni: Rud. Juvan in Val. Urbančič.

Namestniki: Jakomin, Arh, Bradeško, Prezelj, Kuder, Trškan, Podbršček, Jos. Ruter, Frančiška Uršičeva, Ivan Mejač, Alb. Tome, Iv. Šetina.

Volitev finančne kontrole: razmerje glasov isto: Al. Leskošek, Ošlak in Fr. Orehek, namestniki: Mir. Pevca, Edo Hirsch, Srečko Zumer.

Volitev komisije za izpremembo pravilnika in poslovnika.

Juvan: komisija naj ima pet članov, ki se volijo po istem ključu, kakor verifikacijska komisija.

Sedej: vsak klub naj delegira po enega člana.

Svetek: predlaga šest članov po ključu 3:2:1.

Sprejeto.

Golmajer predlaga v komisijo: Celešnika, Sedeja, Pevca, dr. Milavca, Ivana Gajška in dr. Bohinjca.

Sprejeto soglasno.

Določitev odškodnine za zbornične člane.

Cobal: prosi za predloge.

Celešnik: upravni odbor je včeraj sklenil, naj ostane pri starem: člani dobe 60 Din diet, 60 Din sejnine, 40 Din za prenočišče, voznila za II. razred in odškodnino za faktično zgubo na mezdi.

Terseglav: Mene bi bilo kot delavskega delegata sram voziti se v II. razredu, v ostalem se strinjam s Celešnikovim predlogom, le namesto za II. razred naj se plača voznila za III. razred.

Svetek: Člani Del. zbornice se volijo gotovo vsi v III. razredu, spribitek pa dajo

klubu kot prispevek za stroške, ki jih ima klub. Predlaga, naj iz tega razloga ostane voznila za II. razred.

Pevca: Se strinja s predlogom g. Terseglava.

Cobal: da predloge na glasovanje, in sicer se izloči iz Celešnikovega predloga voznila za II. razred.

Sprejeto soglasno.

Nato so glasovali za Terseglavov + Pevčev predlog, ki je bil sprejet z glasovi ss. Leskoška in Pevca, vseh članov kršč. soc. in narodnega kluba ter glasov delegatov Hiršla, Plankarja in še enega delegata iz Celja.

S tem je bila dopoldanska seja končana. Poročilo o popoldanski seji, komentar in pripombe prihodnje.

Drogarije, apoteke, hvalijo strupene leke, če tam kupiš kaj, to zna: Lekov lek je »BUDDHA« čaj!

KJE SE KUPI?
Le pri tvrdki
Josip Petelinč
Ljubljana

blizu Prešernovega spomenika ob vodi.
Najboljši šivalni stroj za rodbinsko ali obrtno rabo, svetovno znanih znamk
Gritzner - Adler - Phonix.
Istotam posamezne dele za stroje in kolosa, igle, olje, jermena, pnevmatika.
Posk o vezanju na stroj brezplačno!
Večletna garancija! Na voljo! Na malo!

Razno

r Delavske zbornice v naši državi.

»Nar. dnevnik« z dne 11. marca poroča, da imajo pravico kandidirati v beograjsko delav. zbornico samo one strok. organizacije, ki so v zbornici registrirane. Pred razpisom volitev pa so socialistični birokratje (gospodariji zbornice) črtali iz zbornice kar šest strokovnih organizacij. (Kandidatno listo bo mogel vložiti menda samo Gl. rad. savez — to bo »zmaga«! Op. ur.)

— V sarajevski del. zbornici so napravili drugače, zvezo bančnih uradnikov so sprejeli en dan po razpisu volitev in 13 dni po prijavi, zvezo grafičnih delavcev pa 8 dni po razpisu volitev — a samo v evidenco. V Zagrebu ima pravico do kandidiranja le taka zveza strokovnih organizacij, ki obsega vse stroke. (To bo najbrže edino socialpatriotični ORS. Op. ur.) »Narodni dnevnik« pravi, da omogočajo SPJ v del. zbornicah radikali in da dela dr. Topalović, centralni tajnik vseh del. zbornic in duševni oče vseh volilnih redov — vsaka zbornica ima drugačnega — sporazumno z ministrom za soc. politiko Simonovićem.

— »Nar. dnevnik« ni jasno, zakaj radikali socialpatriotom take usluge izkazujejo. SPJ ima svoje »razredno-bojevne« strokovne organizacije, dela pa zmedo med delavstvom tudi politično in gospodarsko, moč delavskih organizacij je danes, kakor znano, zelo majhna, usluge pa, ki jih dela SPJ radikalom, torej zelo velike.

r Proti proračunu vojnega ministrstva (okoli 2½ milijardi dinarjev) v parlamentu ni bilo pravzaprav nobene opozicije! Torej ni v jugoslovanskem parlamentu nobene protimilitaristične stranke. Važna ugotovitev za čas, kadar bodo naši buržoazni poslanci in časopisi lagali, da so proti militarizmu.

r Pri OUZD se razburjajo, zakaj da jih napadamo. Še celo na velikem protestnem shodu proti TPD me je odločilni funkcionar OUZD, obenem grogovnik proti brezposelnosti, prijel radi tega in na moje vprašanje izjavil, da n. pr. napad zaradi soproge štabnega častnika ni bil umesten, ker je definitivno nastavljen in je torej ne morejo odstaviti. Spomnil sem se na redukcije definitivnih uradnikov pri državi in drugod, pred menoj je stala večtisočglava množica protestantov proti TPD, ker je začela z redukcijami dolgoletnih sotrudnikov, na shodu sem pa tudi povedal, da moramo kapitalizem premagati v sebi, da ne smemo biti v več službah in po več nego 8 ur, čeprav malo zaslužimo, kajti čim bolj bomo službe jemali drugim, tem večja bo brezposelnost in splošna beda. Delavci so razumeli, prizadeti pa so glasno pokazali, da imajo slabo vest. Zlasti pri OUZD dobro razumejo, kaj pomeni kopičenje služb. Tudi pazijo na bolnike, da si ne bi med bo-

leznijsko krpali hlač, češ, kdor ima boleznijsko, ne sme nič delati. Štabni častniki pa smejo pošiljati svoje soproge v službo k delavskemu zavarovalnemu zavodu, in tudi soproga prav mirno caka, da jo prijatelji ven vržejo, sama ne gre, nobeden se ne spomni na brezposelnost. Pri vsem tem se mi zdi, da pri OUZD še ne more biti nihče definitiven, dokler ne bo izvoljenega vodstva. — Sitnež.

r Podružnica »Svobode« v Ljubljani priredi v sredo, dne 17. marca t. l. predavanje z diskusijo o »Zgodovinski materialistični sociologiji kot osnovi znanstvenega svetovnega nazora.« Predavanje bo v Prešernovi sobi gostilne »Novi svet«. Pričetek ob pol 8. uri zvečer. Sodruga in sodružice vabimo, da prisostvo članske izkaznice s seboj.

K. Kisovec:

Proti demagogiji.

Kar uganjajo z delavci zadnja leta ob tej slabi konjunkturi razni demagogi okoli Strok. komisije in Delavske zbornice, Jugoslov. strok. zveze, Nar. soc. strok. zveze, Sam. strok. uni-je in različnih »nezavisnih« zvez tako v strokovnem kakor v političnem gibanju — v politiki od »internacionalno priznane« SPJ preko demokratarjev in klerikalcev do komunistov — to presega že vse meje. Zadnji čas so si izbrali za predmet delavstvo iz naše največje industrije, t. j. rudarje in jih hočejo izrabljati v svoje špekulativne namene.

Kdor je zadnji čas zasledoval boj rudarjev proti TPD, njih shode, resolucije in pisanja po raznih meščanskih dnevnikih in listih njihovega sorodstva, je lahko uvidel, da zgoraj naštetim ne gre za nič drugega, kakor da dosežejo zase in za svoje sorodstvo svoje skrite namene, ki pa postanejo kmalu jasni vsakemu, kdor zna čitati.

V odgovoru, katerega je poslala TPD na razne napade, ki so leteli najo, se je pa tako jasno pokazalo, za kaj gre: za delničarje in njihov profite, ki znašajo nad 60 milijonov dinarjev letno po najnižji cenitvi. To jih je vezalo in nič drugega, da so se našli za »enoten« nastop proti TPD.

Več desetisočev je na Slovenskem brezposelnih delavcev in nikoli se še niso našli za skupen nastop za te rezeve, ker se jim ni izplačalo, TPD je pa tako velika družba s takim ogromnim, na nepošten način pridobljenim dobičkom, da se izplača. Zato bo pa TPD lahko ugnati ta »skupni in enotni« nastop, ker ima gotovo še nekaj dobrih in trdnih rezerv za meščansko in njemu sorodno časopisje, da bo molčalo in mirovalo kakor izstradan gad, če mu daš miš ali žabo.

TPD bo lahko medtem delavstvo reducirala, dokler se ji bo zdelo potrebno, plače pa znižala toliko, da ne bo profit nič manjši, čeprav bo morala cene za premog že radi inozemske konkurence nekoliko znižati. Saj je jugoslovanski premog dražji ko angleški! Tedaj pa po vsej priliki ne bo nobeden izmed teh delavskih »odrešenikov« vpil po shodih in pisaril po časopisih, kajti nekateri bodo že zobali koruzo, drugi bodo imeli pa usta zamašena z drobčki nagrabljenega profita TPD.

Delavstvo, ki je zaposleno pri TPD, bo pa moralo na vsak način svoj bedni položaj resnejše premisliti in vzeti boj za rešitev v svoje roke, ne pa ga izročiti onim, ki delajo roko v roki s TPD. Resolucija, ki je bila sprejeta 21. februarja na shodu v Trbovljah, je sestavljena tako, kakor da jo je diktirala TPD. Ta že ve in zna, kaj je za delavce zlo, delavstvo pa še ne pozna tako dobro svojega zla, t. j. nezavednosti, ki jo bo pa imelo zdaj priliko precej dobro spoznati, ko je glasovalo za tako resolucijo in bo posledice tem težje očutilo. To si bo zapomnilo in vedelo, da ne gre prepuštili svoje usode n. pr. Uratniku. (Mož me je nekoč tituliral napram nekemu sodrugu z »loletom« in podobno, da smo naprejevalci sploh netaktični in norci, da bomo ostali sekta, ker smo objavili proračun Del. zbornice, češ, sedaj bo Zveza industrijev takoj protestirala proti njemu pri ministrstvu, da ne bo odobren. To naj bi verjelo delavstvo, čeprav je resnica le ta, da naj delavstvo ne bi zvedelo, kako njegova zbor-

nica gospodari. Zveza industrijev je proračun že prej dobro poznala, preden sem ga dobil jaz v roke, saj je sodel v upravnem svetu njen dober prijatelj.)

Delavstvo bo spoznalo, kaj se pravi dva tedna delati, tretji teden pa praznovati. Kako bo preživljalo sebe in svoje družine, ko je zaslužilo pri polni zaposlenosti komaj za golo življenje? Akordanti bodo napeli vse svoje sile, da bodo v dveh tednih toliko zaslužili, kakor poprej v treh tednih, tretji teden pa zašli povečini v pitje in si kvarili telo in duha na dva načina: s prehudim telesnim napotom in alkoholom.

Samei in kvalificirani delavci si bodo še najlažje pomagali, ko bodo svoj položaj in namen TPD spoznali. Obrnili bodo TPD hrbet in si poiskali kruha drugod po svetu. Najtežje so prizadeti družinski očetje. Doslej še ni bilo tako velike, umelno izzvane krize v naši industriji. Ko so sprejeli tretjinsko praznovanje, so sprejeli za največjem diktatu TPD še več! Ti zadnji bodo morali radi razmer, ki vladajo danes v kapitalistični družbi, postati takozvani »Lohndruckerji«, kajti kam naj gredo s svojimi družinami? To TPD dobro pozna, delavstvo so razni njeni agentje razcepili na verske, narodne, stanovske, neodvisne in »nepolitične« organizacije, vrgli so razredni boj iz organizacij, ker to je le branje po konjskih figah. (Po Golmajerjevi primeri.) V organizacijah pa so instalirali kapitalistično politiko, ki se uradno imenuje nestranskar-ska.

Delavstvo v Sloveniji in ostali Jugoslaviji bo moralo iti v ravni smeri razrednega boja brez ozira na levo ali desno, in sicer v enotni delavski organizaciji z enotnim programom, če si hoče izboljšati svojo usodo. Ne bo smelo več hoditi za raznimi frazerji, demagogi in agenti od ministerialistov, oportunistov in skrajnih »revolucionarjev«, ki so hoteli po vojni vse razbiti, vse pomoriti, če so jih pa kapitalisti pognali z mokro kunjco, so se skrili in delavstvu pripovedovali, da ni zdaj čas za organizacijo, temveč treba čakati »Gewehr beim Fuss«. Ko tudi to ni več vleklo, so se vrgli na ustanavljanje »nepolitičnih« organizacij. Tudi te nakane niso imele sreče. Nato so se začele pučistske enotne fronte in koalicije, končno pa so pozvali delavstvo, naj vstopi v socialpatriotske organizacije. S tem so del delavstva prevarili, da je verjelo v enotnost. Z raznimi goljufijami so zmagali pri volitvah v Del. zbornico, a vse skupaj bo ostalo na zunaj in na znotraj brez moči, kajti delavske politične zaslonbe ta prizadevanja nimajo. To se bo prav jasno pokazalo, ko bodo vse pametne zahteve v resolucijah Del. zbornice ostale le popisan papir. Vsi ti frazerji in demagogi se pa izgovarjajo, da je delavstvo zabitno, da nič ne razume in da je treba pač tako z njimi ravnati, da se odpre vsaj kako korito.

Delavstvo vsega sveta bo moralo veliko bolj resno misliti na osamosvojitve. Med svetovno vojno je zavednost delavstva padala, čeprav je šel tehnični napredek v hitrem tempu naprej. Kapitalizem je tehnični napredek podpiral, ker so z njim rastli profiti. Drugače pa je med vojno šlo človeštvo nazaj: podirali in požigali so šole, morili prosvetne delavce, večali produkcijo in konsum alkohola, uničevali tečno duševno in telesno hrano, z vsemi sredstvi tlačili delavsko zavednost. Zato je nujno potrebno, da se delavstvo osamosvoji, preide k lastni produkciji. Ko izvrši to, bo največji del socialističnega programa izvršen, v pravičnem redu delitve dela je bistvo problema. Tedaj ne bo več brezposelnosti, delo se bo delilo, če bo treba 8—10 ur dnevno, če pa ne, pa tudi manj. Delati bo moral vsak zdrav človek, profit bo izginil, produktivna sredstva bodo skupna last.

JESENICE. Redni letni občni zbor krajevnega org. JSDS in KDZ bo v nedeljo 21. marca popoldne ob 3. v prostorih gost. P. Hafner na Javorniku. Dnevni red običajen. Vsi člani se pozivajo, da se občnega zbora gotovo udeležijo. Sprejemali se bodo tudi novi člani. — Odbor.

Iz stranke.

TISKOVNI SKLAD.

Zadnji izkaj 6. 3. 1926	Din 7004.—
Andrej Martinšek, neizr. poštine	
D. Z. 21. II. 1926	Din 103.—
Miroslav Pevec, št. 7. III. 26	Din 478.—
Rudolf Spindel, Velenje	Din 15.—
Valentin Mlakar II., Zagorje	Din 10.—
Anton Fajer, Trbovlje	Din 5.—
Franc Mrzelj, Trbovlje	Din 5.—
Franc Obolner, Trbovlje	Din 3.50
Mihael Mekle, D. M. v Polju	Din 2.—

Skupaj Din 7225.50.

Dopisi.

»LE PEUPLE«, v Bruslju ustanovljen majhen socialističen list, je danes dnevnik in obhaja 40letnico. Tako je te dni poročala »Del. politika«. No, vi 30letni socialisti imate pa danes prvi letnik »Del. politike« in še o tej se Čebular pritožuje, da nima nikjer na pisano, da je glasilo socialistične stranke. Kdor je 30 let socialist, že ve zakaj tega ne napiše na list, mi pa vemo, da bi bilo zlagano, na to se pa Čebular še ne spomni. Ker v začetku omenjene novice ne pove, zakaj na Slovenskem še nimamo delavskega lista, ki bi se lahko ponašal, da izhaja že 40 let, je

treba o tem nekaj povedati. — »Naprej« je bil že velik dnevnik in obhaja letos 10letnico (čprav začasno kot tednik) in ljudje, ki poročajo, da izhajajo v drugih državah socialistični listi že po 40 let in da njegovi ustanovitelji še danes sodelujejo — ti ljudje delajo s polno paro, da uničijo najstarejši socialistični časopis na Slovenskem. So zares bački oni, ki vaš list čitajo in še odobravajo vašo politiko, da se vsako leto ustanovi nov list proti socialističnemu tisku, pa so vredni vas »30-letnih socialistov« in vi njih. Ko bo tisto delavstvo spregledalo, ki ga danes še po temi vodite, vas bo konec. Spregledati mora ono delavstvo, ki je po vaši krivdi šlo v začasno spanje, ko je odupalo nad socializmom, ki sie ga vi potvajali. Počasi spregleduje in prihaja, čeprav še počasi, pa zato gotovo, saj ga razmere same v to ženejo. Onemu delavstvu pa, ki hodi še iskreno za vami, pa skoroda ni pomoči: saj mu sami pripovedujete, kako je drugod in kako pri nas, torej sami vidijo, kdo ste in kakšni ste. Kdo pa je ustanovil »Naprej«? Čisto gotovo je bilo nekaj onih ljudi zraven, ki so ustanovili letos »Del. politiko«. Ali niso isti ljudje ustanovili že celo vrsto listov, ki so vsi zaspali, kakor bo zaspala tudi »Del. politika« v tistem hipu, ko bo zmanjkalo podpore od nekih gospodarskih organizacij? Ali se zavedate, da vas bo ves proletariat preklinjal, preden bo minulo 5 let, da ste mu vi bili krivi bede, v katero je zašel radi vašega razbijaštva? Ali še niste

prišli do spoznanja, da nas je že toliko zavednih, da vam vaše delo ne pomaga več? Čim dalje boste to razdvajanje delali, tem hujša bo obsodba. Z vašim tiskom nas ne boste pridobili, ker že znamo z lastno glavo razsojati in čim bolj čitamo vaš tisk, tem bolj spoznavamo, da ste volkovi v ovčjih kožuhih. — Delavstvo, če hočeš onemogočiti vse ono, kar vidiš, da ni pravilno, začni sodelovati v organizacijah, ki morejo in morajo delovati le s sodelovanjem članov, nikakor pa ne po diktatu posameznikov — potem tudi ne bo mogoče izdajati z našim denarjem enoletnih listov. Danes smo goljufani povsod in bomo tako dolgo, da bo vsaj 10% delavstva v svoji organizaciji sodelovalo in resnično delalo za svoje interese. Zato je potrebno: čitati naš tisk, potruditi se razumeti ga, udeleževati se sestankov in zborov naših organizacij in tam resnično soodločevati. Ko to dosežemo, bo konec demagogije in ustanavljanje lističev za kratek čas. — Andrej Martinšek.

SV. LOVRENC NA POHORJU. Naš esperantski krožek bo 1. marca otvoril novi tečaj za učenje esperanta. Proletarci, priglasite se, mednarodni jezik esperanto se vedno bolj širi, važen je zlasti za nas, da se bomo lažje sporazumeli s proletarci v drugih deželah. — Prijave sprejema sodr. Domanjko.

Prispevajte za tiskovni sklad!

Proletarci!

Gostilne in kavarne, ki nočejo vašega lista, najbrže tudi vašega denarja ne marajo.

Ustrezite jim!

Znake starosti na obrazu in plešasto glavo

boste preprečili najenostavnejše in najudob-

nejše s pomočjo dveh preizkušenih, zanesljivih in skozi dolga leta priljubljenih preparatov: I. Fellerjeva prava kavkaška Elsa pomada za obraz in kožo, čuva mladost in lepoto ter je najmočnejšega delovanja zoper pege, sojedce, nečisto polt, rdeče in hrupave roke.

Z redovito masažo se odpravijo tudi gube z obraza. II. Fellerjeva močna pomada za lase odstranjuje perhljaj, preprečuje izpadanje las in prerano osivelost, krake lase napravi mehke in voljne. Cena obeh pomad je enaka. Za poizkus 2 lončkov od ene vrste ali po en lon-

ček od obeh vrst Elsa pomad že obnem z zavojnico in poštino za Din 38, ali samo proti vnaprej poslanemu denarju, ker je po povzetju poština za 10 Din višja. Naročila nasloviti: Iekarnarju Eugen V. Fellerju v Stubici Doljni, Elsatrg 252, Hrvatska.

Vsled ugodne nabave surovin **znatno znižane cene** nogavicam in drugim pletenicam

Vse odjemalce prosimo, ne zahtevajo cenike. Vsakovrstna naročila sprejema naš zastopnik in naravnost trdka

M. FRANZL & SINOVI

Poštni predal 44 LJUBLJANA, Privoz 10 Telefon 425

Kje kupiš najceneje? PRI **ŠENTPETERSKEM BAZARJU** v Ljubljani, Martinova cesta št. 8.

Tam dobiš različno blago. Krasne volnene spomladanske šofe. Izgotovljeno moško in žensko perilo. Belo in rujavo kotenino itd. po najnižjih cenah. Zdati tudi odprodaja zimskega blaga in ostankov pod lasno ceno. **Pozuri se!**

Kupujte le najboljša in najtrpežnejša kolesa **„PUCH“**

s franc. Michelin pnevmatik po zmerni ceni in event. na obroke. Dobe se samo pri **IGN. VOK, Ljubljana** Tavčarjeva ulica 7 (poprej) Sodna ul.

Za Velikonoč nov klobuk moram imeti! Kje naj ga kupim? Najceneje ga kupiš v dobro znani trgovini klobukov **Jos. Pok nasl. A JAMNIK** v LJUBLJANI, Stari trg št. 14 Velika zaloga na novjših novosti klobukov in cepic

Posebne nagrade za velikonočne praznike našim odjemalcem! Izvanredna in ugodna prilika nakupa potrebne obleke za bližajočo se spomlad. Zastoj dobite uro, srebrno dozo itd. Oglejte si naše letake! **Konfekcijska tovarna FRAN DERENDA & CIE, Ljubljana** Detajlna trgovina Erjavčeva cesta št. 2

Naročajte „Naprej!“

Ustanovljeno 1852

TEOD. KORN

Ljubljana, Poljanska c. 8. (preje Henrik Korn)

Krovec, stavbni, galanterijski in okrasni klepar. **Instalacija vodovodov.** Naprava strelovodov. Kopalniške in klosetne naprave. — Izdelovanje posod iz pločevine za fi-než, barvo, lak in med vsake velikosti kakor tudi posod (škalle) za konzerve.

Galanterija! ter modne blago, pletenine, nogavice, sukanec, vezene gume modne biserne in druge palice, nahrbtnike, nože, jedilne orodje, škarje itd. se dobi **najugodnejše** pri **Josip Petelinc** Ljubljana blizu Prešernovega spomenika Na veliko! ob vodi. Na malo!

UČITELJSKA TISKARNA

Ljubljana — Frančiškanska ulica št. 6

registrirana zadruga z omejeno savezo.

Tiskovine

za šola, izpustiva in urada, najmodernejše pisake in vabla za veselice, letne naključke. Najmodernejša uredba za tiskanje časopisov, knjig, brošur itd.

STEREOTIPIJA **LITOGRAFIJA**

JORA slaščičarna

na drobno — na debelo

Celje — Dečkov trg št. 6.

Kad r pridete v Celje in predno ne kupite manufakturno blago, moške in ženske izgotovljene obleke, plašče, suknje, odeje, srajce, si oglejte velikansko zalogo blaga in izdelkov **„PRI AMERIKANCU“** - Glavni trg - pri farni cerkvi. Tam se prodaja najceneje, ker ima lastno tovarno Obleka moška štofasta od Din 350.— naprej. **SPECIALITETA:** Moška obleka, po meri narejena, zajamčeno pristna volna samo Din 550.—. Cajgaste moške hlače, močne od Din 45.— naprej. Barhant, flaneli in vse drugo blago po najnižji ceni. **Velikanska izbira moških in ženskih štofov.** Oglejte si **„Pri Americancu“**, Celje, Glavni trg 10 (pri farni cerkvi).

Ivornica dežnikov in solnčnikov **L. MIKUŠ, LJUBLJANA** Mestni trg št. 15

prporoča svojo bogato zalogo dežnikov v kakršnikoli velikosti po najnižji ceni.

Priložnostni nakup!

Radi zmanjšanja zaloge na debelo prodajamo nižje navedeno blago v podrobni razprodaji po cenah na veliko in sicer: blago za obleke, moško suknjo, volneni, delene, podelene, fularde, krepe, cefire, šifone itd.

DOLČEK IN MARINI Maribor, Gosposka ul. 27